

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

ISBN 978-966-184-417-8

Миць Я. В., Петренко І. М. Попередження та вирішення конфліктів у діяльності керівників закладів вищої освіти	250
Могила С. Є., Тодорова І. С. Педагогічні умови формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки	255
Молодецький К. В., Петренко І. М. Професійна компетентність майбутніх інженерів хімічного профілю в закладах вищої освіти.....	262
Палаженко В. В., Шара С. О. Організація науково-дослідної роботи студентів.....	267
Панько Р. В., Петренко С. М. Система виховної роботи в закладах вищої освіти	272
Почтар І. Д., Нестуля С. І. Наукові підходи до формування медіакультури майбутніх викладачів вищої школи в процесі магістерської підготовки	278
Пух В. М., Петренко І. М. Становлення цінностей в освітньому процесі	284
Ропавка А. В., Кононець Н. В. Поняття педагогічної культури магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи»	291
Рудаков С. С., Кононець Н. В. Удосконалення професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства в закладах вищої освіти	296
Старолат В. С., Тодорова І. С. Ігрові технології в освітньому просторі університету	301
Ступар А. В., Усанов І. В. Критерії сформованості професійної компетентності майбутніх юристів у системі фахової передвищої освіти	308
Тоноян Д. Г., Кононець Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки фахівців економічного профілю	312

_AK_INTELEKTUALNO-KOMUNIKATIVNA_MEREZA. – Назва з екрана.

2. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура / Н. І. Череповська. – Київ : Шк.світ, 2012. – 128 с.
3. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150 [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ispp.org.ua>. – Назва з екрана.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016, нова редакція) [Електронний ресурс]. – URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/ – Назва з екрана.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / за наук. ред. В. В. Різуна. – Київ : Центр Вільної Преси, 2014. – 431 с.

УДК 316.77

СТАНОВЛЕННЯ ЦІННОСТЕЙ В ОСВІТЬОМУ ПРОЦЕСІ

В. М. Пух, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»

І. М. Петренко, д. і. н., професор – науковий керівник

Анотація. У статті аналізується зміст концепту ціннісної орієнтації та наукові уявлення про ціннісне самовизначення особистості як процес набуття смислів, цілей і ресурсів власного життя в просторі і часі освіти

Ключові слова: освітній процес, сенс життя, система цінностей, самовизначення, мета життя.

Abstract. The article analyzes the content of the concept of value orientation and scientific ideas about the value self-determination of the individual as a process of acquiring meanings, goals and resources of their own lives in the space and time of education

Keywords: educational process, meaning of life, value system, self-determination, purpose of life.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження визначається необхідністю вирішення проблеми ціннісного самовизначення особистості в освіті. Дана проблема є централь-

ним аспектом дослідження в рамках університетської освіти і тісно пов'язана з завданням побудови в Україні відкритого, демократичного, громадянського суспільства. Найважливішими смислотворчими характеристиками такого суспільства є визнання цінності людини, її ролі в розвитку суспільства, свободі вибору і відповідальності особистості за побудову свого життєвого шляху.

У зв'язку з цим справжня мета освіти полягає у формуванні особистості, здатної зайняти самостійну позицію по відношенню до зовнішніх умов. Властива людині відкритість, цілеспрямованість приводить її до пошуку сенсу свого існування, що дозволяє визначити освіту як творчість сенсу і розуміння, особливо це актуально в умовах переходу до інформаційного суспільства, коли інформації стає все більше, а сенсу все менше. У зв'язку з цим, завдання освіти полягає в створенні умов для прагнення людини до сенсу, його виявлення і розуміння. Реальним результатом освіти в цих умовах стає образ людини в просторі і часі власного життя, а рушійною силою процесу ціннісного самовизначення особистості в освіті може стати вирішення задач:

- розумінням ролі університетів як центру науки, освіти і культури та можливості реалізації цієї ідеї на регіональному рівні;
- усвідомлення необхідності орієнтувати студентів на загальнолюдські цінності і цінності освіти і розробка даного процесу в педагогічній науці;
- розумінням необхідності допомоги студенту в ціннісному самовизначенні і готовність викладачів виступити ініціаторами даного процесу.

Проблема дослідження полягає в необхідності знаходження і уточнення науково-обґрунтованих шляхів здійснення ціннісного самовизначення особистості в класичній університетській освіті в умовах розвитку інформаційного суспільства. Це буде сприяти системному розгляду феномена ціннісного самовизначення особистості на всіх етапах життєвого шляху людини, встановлення

фундаментальних зв'язків між процесом освіти і розвитком особистості в сучасних умовах.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Принципове значення для розробки теми дослідження мають фундаментальні праці з теорії філософії, релігієзнавства і теології А. Бергсона, М. Лоського, Е. Еріксона, С. Франка, М. Шелера, К. Юнга, К. Ясперса та ін., в яких визначаються концептуальні засади та методологічні стратегії дослідження аксіології християнства.

Теоретичною основою дослідження проблеми ціннісної свідомості, її пріоритетів, еволюції системи цінностей та ціннісних орієнтацій особистості стали праці таких дослідників як Н. Богданової, І. Савицької, Л. Чекаля, А. Целякова. Важливе теоретичне значення мали праці В. Андрущенко, І. Бех, Л. Білоконя та ін., в яких визначено філософсько-освітню парадигму і духовні цінності формування свідомості сучасної молоді, в яких досліджено проблему людського світогляду як форми вираження сенсу життя.

Формулювання мети. Метою статті є обґрунтування необхідності формування ціннісних орієнтирів університетської освіти та визначення їх основних критеріїв.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі теоретичного аналізу філософських, наукових, психолого-педагогічних, соціологічних досліджень ми приходимо до висновку, що ціннісне самовизначення особистості є поняття педагогічної науки, затребуване теорією і практикою освіти в процесі осмислення проблем розвитку особистості в умовах мінливого світу і формування нових ціннісних систем.

Ціннісне самовизначення особистості може бути розглянуто як педагогічний феномен, що являє собою процес набуття особистістю сенсу, цілей і ресурсів власного життя в просторі і часі освіти.

З точки зору філософського осмислення університетської освіти, педагогічне дослідження неминуче сходить до категорія сенсу і звертається до філософського аналізу проблеми свободи вибору. У сучасних умовах людина постійно постає перед необхідністю індивідуального вибору, а значить, самовизначення,

передбачає постійне звернення до сенсу. СENS – основоположна домінанта людського існування, яка в наш час набуває особливої гостроти. Його розгляд має відбуватися в тісному взаємозв'язку з поняттями «особистість», «життя», «цінність», «мета», «самовизначення».

В інтересах педагогічного дослідження цінність розглядається як особлива форма задоволення людських потреб та інтересів, що лежать в основі активності та спрямованості особистості. Тісний взаємозв'язок понять «цінність» і «сENS», дозволяють сформулювати важливе положення: сENS – це актуальна цінність, значимість предмета для суб'єкта, який знаходиться в процесі освіти. Сенси функціональні: предмет, вчинок, дія, висловлювання набувають сENSу тільки в рамках цілого (життєвої ситуації і, ширше, життєдіяльності людини), якщо це виявляється значущим для її самозбереження і розвитку.

Отже, в розумінні людиною самої себе сENS грає ключову роль. Визначення людиною самої себе відбувається в категоріях мети і сENSу, в смислому майбутньому. Так як сенси існують не «в голові» людини, а в культурі суспільства, вони виступають як цінності суспільного буття і суспільної свідомості та засвоюються в процесі освіти.

Виходячи із філософського розуміння «сENS життя» людини необхідно розглядати у взаємозв'язку з поняттями «мета життя», «цінність», «самовизначення», «освіта». Положення К. Ясперса про те, що сENS життя «визначається тим, як ми визначаємо своє місце в рамках цілого» дозволило зв'язати проблему сENSу життя людини з проблемою його самовизначення і звернутися до проблеми, ціннісного самовизначення особистості в просторі і часі людського життя в процесі освіти. СENS досягається завдяки інтеграції можливого і дійсного, очікуваного і реального, конкретизується в цілях життя, а в освіті – в цілях виховання і навчання [1].

В сучасному суспільстві людина постійно постає перед необхідністю вибору без покладання на традицію та самовизначення, як дотепно відмітив Фуко традиціоналістське суспільство нав'язувало особистості життя, а сучасне забезпечує свободу смерті.

Протистояти цьому можуть лише вічні смисли. Вони існують в культурі суспільства і тому вони виступають як цінності суспільного буття і суспільної свідомості, що дають людині позачасову опору в житті, а також відбувається смислове перетворення буття одночасно в двох пересічних напрямках: наділення сенсом навколишнього світу і пошуку власного сенсу. Також смисли фіксують досвід всього історичного минулого і невпинно реінтерпретуються в контексті проблем сьогодення, у їх контексті сенс життя – це ідея, яка містить в собі за мету життя людини, «привласнена» нею і стала для неї цінністю надзвичайно високого порядку за який людина несе відповідальність.

Для сучасної освіти важливе розуміння сенсу життя як ідеї, що містить в собі за мету життя людини, призначення, яке обов'язково треба здійснити, оскільки воно розгортає смислотворчий характер людської поведінки. Мета життя людини, як і мета його освіти, є «ідеальний образ бажаного майбутнього результату людської діяльності», інтегратор всіх часткових цілей, пов'язаних з окремими справами, тому реалізація кожної приватної мети – це часткова реалізація (і в той же час розвиток) загальною життєвою мети. Життєві цілі з'єднують, пов'язують усі сфери і рівні особистості, яка виступає суб'єктом власного життя, яка визначає стратегію, яка виробила свою позицію в просторі і часі освіти [2].

Освітня діяльність виступає як багатопланова, перетворююча діяльність, діяльність зі зміною себе, спрямована на присвоєння і обмін знаннями і цінностями сучасного світу, творення образів себе і світу. Саме в освіті «мета життя» особистості перетворюється в предмет її власного проектування. При цьому під проектуванням розуміється інтелектуальна діяльність, покликана досліджувати, передбачити, прогнозувати, оцінювати наслідки реалізації тих чи інших задумів. Це дозволяє розглядати людське життя як об'єкт проектування, а мету життя людини – як її предмет. Хоча тут завжди варто пам'ятати слова блаженного Августина – не торкайся себе, інакше побудуєш руїни.

Висуваючи цілі або привласнюючи їх в процесі освіти, особистість вибудовує проєкт власного життя. Виявляючи ресурси власного розвитку, необхідні для досягнення поставлених життєвих цілей, вона здатна кардинально змінювати хід свого життя в бажаному напрямку. Отже, оволодіння особистістю власною доцільністю, а також навичками проєктування, в тому числі і цілей власного життя, можна розглядати як одну із цілей освіти.

Ключовим фактором, що впливає на життєву стратегію особистості і її життєві цілі, є система цінностей, тому поза ціннісного осмислення життя роздуми про мету життя, як і про цілі освіти, неможливі. Метою життя може стати саме роздуми про те, як прожити життя, які повинні бути принципи, цінності, орієнтуючись на які людина створює її проєкт. Якщо сенс життя людини полягає в набутті її життєвих цінностей, то мета життя полягає в набутті її потенційних смислів, що відбуваються в освіті [3].

Сенс самовизначення полягає в здатності людини будувати самого себе, свою індивідуальну історію, в русі постійно переосмислювати свою сутність. Найважливіший парадокс самовизначення полягає в тому, що вже знайдений сенс тут же знецінює життя, тому важливий саме процес пошуку сенсу. У ньому окремі здобуті смисли просто є проміжними етапами процесу, а сам процес стає головним сенсом і являє собою саме життя в її динаміці, а не як якесь досягнення. При творчому підході до свого життя сенс створюється людиною заново, і в цьому випадку він стає справжнім суб'єктом самовизначення, а не пасивним провідником «вищих» смислів. Ніякого готового сенсу життєдіяльності не існує.

Самовизначення варто розглянути у єдності ціннісно-смислового і просторово-часового оформлення життя людини, можна сказати у її хронотопі. Психологічним змістом даного акту є конструювання людиною свого життєвого простору, що включає в себе як сукупність індивідуальних життєвих смислів, так і простір реальних подій. Таким чином, у самовизначенні, люди-

на має шукати і усвідомлювати смисли свого сьогодення і свого майбутнього. Рівень розвитку особистісного самовизначення – це ступінь розбіжності між ціннісним насиченням сьогодення і ціннісним насиченням майбутнього [4].

Життя людини – це «історія актуалізації одних цінностей і повалення інших», тому самовизначення – це безкінечний, неперервний процес, який проходить з постійною переоцінкою цінностей протягом усього життя людини.

Ціннісне самовизначення особистості – генетично вихідне, визначає розвиток всіх інших видів самовизначення протягом усього життя людини в просторі й часі освіти. Воно пов'язане з цінностями, з потребою формування смислової системи особистості, в якій центральне місце займає проблема сенсу життя.

Висновок. Ціннісне самовизначення особистості є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки. Інтегративний філософо-психологічний характер розуміння сутності сучасної освіти передбачає глибоке осмислення даного феномена. Найглибше і цілісно ціннісне самовизначення особистості може бути поясненим з позицій гуманістичних психолого-педагогічних концепцій, в основі яких лежить розуміння людини як суб'єкта власного життя і самовизначення, сенсу як основоположною домінантою людського існування.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. В. Ціннісний дискурс цивілізацій: монографія / Андрущенко Т. В. – Київ: Ун-т «Україна», 2011.
2. Горбатюк С. Є. Теорія цінностей як методологічна основа аксіології соціогуманітарної безпеки / Горбатюк С. Є. // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління. – 2016. № 4. – С. 20–30.
3. Мицько В. М. Ціннісно-смілова сфера особистості студента: теоретичний аспект / Мицько В. М. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка. – 2014. – Вип. 27. – С. 84–87.
4. Усанов І. В. Ціннісні трансформації: сучасні проблеми та філософські пошуки: філософські обрії / Усанов І. В. – Київ; Полтава. – 2008. – № 19. – С. 87–98.